

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ДОВГАЛЕНКА ВАДИМА СЕРГІЙОВИЧА

УДК 658.5:658.27

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«Стратегія зростання прибутку у ТОВ «Агрофірма Брусилів»
Брусилівської об'єднаної територіальної громади
Житомирської області»**

051 «Економіка»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

_____ В.С. Довгаленко

Керівник роботи

Ткачук В.І.

д.е.н., професор кафедри економіки,
підприємництва та туризму

Житомир – 2022

Висновок кафедри _____

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____

№ __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) Довгаленко Вадим Сергійович)

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Довгаленко В.С. Стратегія зростання прибутку у ТОВ «Агрофірма Брусилів» Брусилівської об'єднаної територіальної громади Житомирської області» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістра» за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2022.

У кваліфікаційній роботі досліджено сутність прибутку та визначено принципи побудови стратегії зростання прибутку на підприємстві. Здійснено оцінку діючої стратегії у ТОВ «Агрофірма Брусилів» та виявлено резерви зростання прибутку. Обґрунтовано напрями, науково-практичні підходи та етапи побудови стратегії зростання прибутку на підприємстві та запропоновано інноваційно-інвестиційний проект у галузі молочного скотарства.

Ключові слова: прибуток, стратегія, підприємство, сільськогосподарська продукція.

Dovgalenko V.S. Profit growth strategy in "Agrofirma Brusyliv" LLC of the Brusyliv United Territorial Community of Zhytomyr Oblast" - Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining the Master's degree in the specialty 051 "Economics". – Polis National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2022.

In the qualification work, the essence of profit was investigated and the principles of building a strategy for profit growth at the enterprise were determined. An evaluation of the current strategy at "Agrofirma Brusyliv" LLC was carried out and reserves of profit growth were identified. The directions, scientific and practical approaches and stages of building a profit growth strategy at the enterprise are substantiated, and an innovative investment project in the field of dairy farming is proposed.

Key words: profit, strategy, enterprise, agricultural products.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність прибутку як економічної категорії та його основні види	8
1.2. Особливості формування та розподілу прибутку підприємства у ринкових умовах	11
1.3. Принципи формування стратегії зростання прибутку підприємства	13
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТРАТЕГІЇ ПРИБУТКОВОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА БРУСИЛІВ»	15
2.1. Загальна характеристика підприємства	15
2.2. Ефективність використання виробничого потенціалу підприємства	18
2.3. Оцінка прибутковості підприємства	20
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ТОВ «АГРОФІРМА БРУСИЛІВ»	23
3.1. Основні напрями зростання прибутку у підприємстві	
3.2. Інноваційно-інвестиційний проект розвитку галузі тваринництва у підприємстві	25
3.3. Підвищення якості продукції тваринництва у підприємстві	27
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Важливою економічною категорією та головною метою здійснення підприємницької діяльності суб'єктів господарювання в Україні є прибуток. Прибуток синтезує в собі всі найважливіші сторони діяльності підприємства. Зростання прибутку обумовлюється збільшенням обсягів виробництва і реалізації продукції; розширенням її номенклатури і асортименту, орієнтуючись на запити споживачів; підвищенням продуктивності праці персоналу підприємства; зменшенням затрат на виробництво і реалізацію продукції; максимально можливим завантаженням виробничих потужностей підприємства; економічно вигідною політикою встановлення цін тощо. За таких умов, основною задачею підприємців та керівників підприємств є опанування ефективними методами формування і розподілу прибутку. З економічної точки зору, маса і норма отриманого прибутку є джерелом розвитку виробництва. Проблема зростання прибутковості підприємницької діяльності завжди залишається актуальною.

Вагомий вклад у вирішення сучасних проблем зростання прибутку підприємства зробили зарубіжні вчені: А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.Б. Сей, В. Рошер, Ф. Бастіа, А. Маршалл, А. Самуельсон, Дж. Бейтс. Кларк та ін., а також українські економісти: В.Г. Андрійчук, З.С. Варналій, С.Ф. Голов, А.І. Даниленко, М.Я. Дем'яненко, О.Д. Заруба, М.Я. Коробов, С.Ф. Покропивний та ін. Водночас, розвиток ринкових відносин вимагає якісно нових підходів до теоретичного обґрунтування та практичних рекомендацій щодо зростання прибутку вітчизняних суб'єктів господарювання у галузі аграрного сектора економіки.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних підходів та розробка практичних рекомендацій зростання прибутку на ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Досягнення поставленої мети кваліфікаційного дослідження обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- узагальнити теоретичні основи категорії «прибуток» та визначити чинники впливу на його формування у підприємстві;
- вивчити методичні підходи до оцінки стратегії прибутковості підприємства;
- здійснити аналіз динаміки та структури джерел формування прибутку підприємства;
- провести оцінку факторів, що впливають стратегію прибутку підприємства;
- розробити пропозиції по удосконаленню стратегії зростання прибутку підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегії зростання прибутку у ТОВ «Агрофірма Брусилів». Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і прикладних аспектів зростання прибутку у ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Теоретичними і методичними аспектами кваліфікаційного дослідження є системність до вивчення економічних положень стосовно проблем зростання прибутковості підприємства. У дослідження використовували наступні методи: абстрактно-логічного характеру та його прийомів аналогії і співставлення, індукції та дедукції розкрито економічну сутність поняття «прибуток», а також сформульовано загальні висновки.

Для означення проблем, що стримують зростання прибутковості ТОВ «Агрофірма Брусилів» та обґрунтування напрямів їх вирішення використовували метод аналізу і синтезу. Для оцінки сучасного стану прибутковості ТОВ «Агрофірма Брусилів» використано статистико-економічний метод та зокрема, його прийоми – табличний, графічний, порівняння тощо. Монографічний метод застосовано для економічного обґрунтування необхідності удосконалення зростання прибутковості ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Практична значущість дослідження полягає в обґрунтуванні резервів та шляхів їх використання у практичній діяльності ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Основні положення кваліфікаційної роботи з дослідження економічних проблем щодо зростання прибутку ТОВ «Агрофірма Брусилів» викладені в матеріалах: Міжнародної науково-практичної конференції «Механізми управління розвитком територій», присвячену 100-річчю Поліського національного університету 26–28 жовтня 2022 р.; Науково-практичної конференції «Студентські наукові читання - 2022» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу наукових робіт 15 грудня 2022 року, Житомир; Науково-практичної конференції до 100-річчя Поліського національного університету «Без коріння саду не цвісти», 29 листопада 2022 р.

Інформаційними ресурсами кваліфікаційного дослідження стали закони та нормативні акти України з проблем формування та використання прибутку в умовах підприємства, а також монографії, посібники, наукові періодичні публікації, результати власних досліджень, а також інформаційні ресурси світової комп'ютерної інформаційної мережі Internet.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 30 сторінок машинописного тексту. Матеріал кваліфікаційної роботи містить 6 таблиць, 3 рисунки та 24 додатки. Список використаних джерел містить 35 найменування і займає 3 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність прибутку як економічної категорії та його основні види

Важливою економічною категорією та головною метою здійснення підприємницької діяльності є прибуток. Як економічна категорія він характеризує фінансовий результат підприємницької діяльності та є показником, що найбільшою мірою відображає ефективність виробництва, за обсягами і якістю виготовленої продукції, рівнем продуктивності праці персоналу та собівартістю реалізованих суспільних благ. Як економічна категорія, прибуток підприємства характеризує фінансовий результат підприємницької діяльності, від якого залежить фінансово-економічний стан та результативність діяльності суб'єкта господарювання.

Дослідженню економічної категорії «прибуток» присвячена значна кількість публікацій українських і зарубіжних вчених. Втім, з поміж економістів-класиків наразі невиокремлено єдності думок щодо визначення економічного змісту «прибуток», а теоретичне надбання економічного змісту прибутку, наразі залишається незавершеним та містить в собі певні протиріччя. Поняття прибутку в економічній науці пов'язано з товарними і грошовими відносинами.

Перші визначення прибутку збігалися зі значенням валового доходу, який за індивідуалістичною системою розподілу поділявся на три категорії: доходи від капіталу, землі та доходи від праці [5, с. 47].

А. Сміт і Д. Рікардо поняття «прибуток» виокремили в категорію, яка має досліджуватися у тісному зв'язку із процесами накопичення капіталу та факторами росту суспільного багатства. На відміну від меркантилістів, які вважали, що прибуток утворюється у сфері обігу і фізіократів, які пов'язували його із сільським господарством, А. Сміт першоджерелом прибутку визначає тільки виробництво [28, с. 89]. Багато зарубіжних

економістів у поясненні прибутку використовують теорію трьох факторів виробництва Ж.Б. Сея, за якого участь у створенні вартості беруть праця, земля, капітал [33, с. 234]. За теорією Карла Маркса, прибуток – це форма додаткової вартості, джерелом якої може бути лише праця найманих робітників. У науковій західній літературі наведено різні теорії, що пояснюють існування економічного прибутку. Усі вони зводяться до двох причин: ризик та інноваційна діяльність; можливість отримання монопольної влади [23, с. 148].

Ряд вчених доводять, що прибуток є однією з основних категорій товарного виробництва, який характеризує відносини, які виникають у процесі суспільного виробництва. Інші вчені вказують, що прибуток у загальному економічному розумінні є ні що інше, як додатково створена вартість у процесі підприємницької діяльності, або іншими словами це є вартість, яка створена в процесі підприємницької діяльності понад вартість виробничо-спожитих ресурсів і робочої сили [26, с. 134].

Здійснивши узагальнення та аналіз наукових досліджень щодо економічної категорії «прибуток», можемо стверджувати, що за даними напрацюваннями поки що, не існує єдиного чіткого визначення прибутку. Наукові підходи до визначення категорії прибуток згруповані та представлені у додатку А [24, с.313-314].

Внаслідок непрофесійних дій щодо здійснення бізнесових операцій підприємець може не тільки залишитися без очікуваного прибутку, але й повністю або частково втратити статутний капітал. Прибуток це не вся сума одержаних коштів у результаті ведення підприємницької діяльності, а лише та частина, яка залишилася після вирахування всіх витрат та податків. Іншими словами, прибуток є різницею між виручкою від реалізації продукції та витратами які понесені на її виготовлення.

Економічна сутність прибутку найбільшою мірою розкривається в рисах, які наведені на рис. 1.1.

Враховуючи наведені характерні риси прибутку в узагальненому формулюванні можна сказати, що прибуток є головною метою діяльності кожного підприємства. Він є індикатором ефективних управлінських рішень підприємців та визначає успіх діяльності підприємства на перспективу.

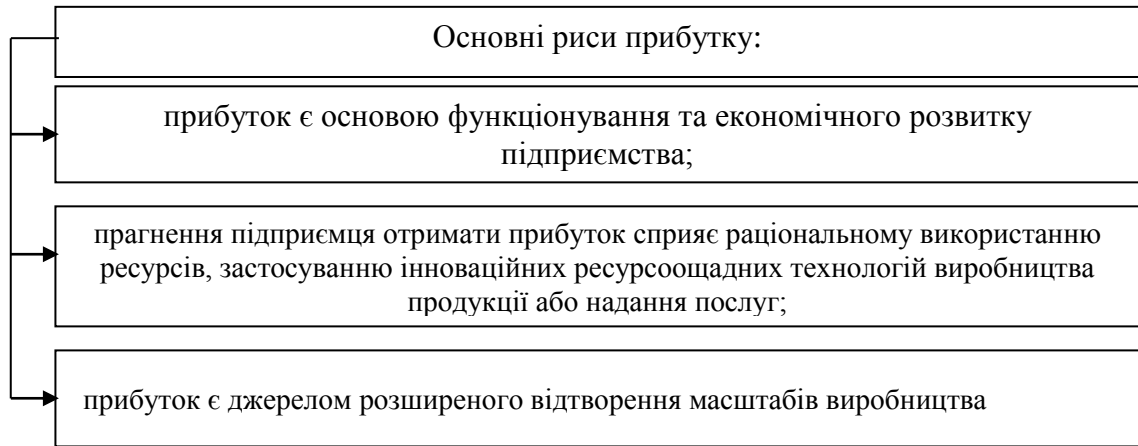

Рис. 1.1. Основні характерні риси прибутку

Джерело: власні дослідження автор за матеріалами [2, 5, 11].

Сутність прибутку як економічної категорії більш повно розкривається через функції, які він виконує у господарській діяльності. Окремі вчені [16, 26,34] виділяють три основні функції: облікова, розподільча, стимулювальна. Інші вчені [33, с. 56], виділяють п'ять функцій (дод. А1).

Відповідно до Положень стандарту бухгалтерського обліку етапи формування прибутку підприємства наведено у додатку А2. Збільшення маси прибутку є основою для придбання інноваційних техніки та технологій з метою покращання якості продукції та збільшення її кількості.

Отже, враховуючи наведені характерні риси прибутку в узагальненому формулюванні можна сказати, що прибуток є головною метою діяльності кожного підприємства. Він є індикатором ефективних управлінських рішень підприємців та визначає успіх діяльності підприємства на перспективу.

Водночас прибуток має не однакову корисність з позицій відтворювальної спроможності. У зв'язку з цим важливо розглянути особливості формування та розподілу прибутку підприємства [19, с. 41].

1.2. Особливості формування та розподілу прибутку підприємства у ринкових умовах

Прибуток є важливою економічною категорією та повністю відображає фінансовий результат діяльності підприємства. Він характеризує ефективність виробництва, і засвідчує про якість управління за обсягами і якістю виготовленої продукції, ростом продуктивності праці персоналу та найголовніше рівнем собівартості. Професійне управління прибутком впливає на економічний розвиток підприємства, на здійснення процесів інтенсифікації та автоматизації виробничих процесів. Прибуток є не тільки джерелом розширеного відтворення масштабів виробництва, але й головним складником у формуванні бюджету держави.

З прийняттям стандарту бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» підприємства, у тому числі переробних й аграрних, здійснюють управління прибутком на різних стадіях його формування, а саме: валовий, операційний, від звичайної діяльності до оподаткування, від звичайної діяльності після оподаткування і чистий прибуток (дод. А3). Механізм управління формуванням прибутку наведений у додатку А4 [19, 28].

Отриманий підприємством прибуток є об'єктом розподілу:

- на першому етапі – платежі у бюджет податку на прибуток;
- на другому етапі відбувається розподіл і використання чистого прибутку.

Розподіл прибутку на підприємстві відбувається за обов'язковими відрахування до бюджетів місцевого або загальнодержавного та використання його за виділеними статтями на підприємстві. На законодавчому рівні розподіл прибутку підприємства регулюється органами державної влади лише в тій його частині, яка надходить до бюджету різного рівня у вигляді податків та інших обов'язкових платежів.

Схематично структуру розподілу й використанням прибутку підприємства відповідно до міжнародних стандартів можна виразити в такий спосіб (рис. 1.2).

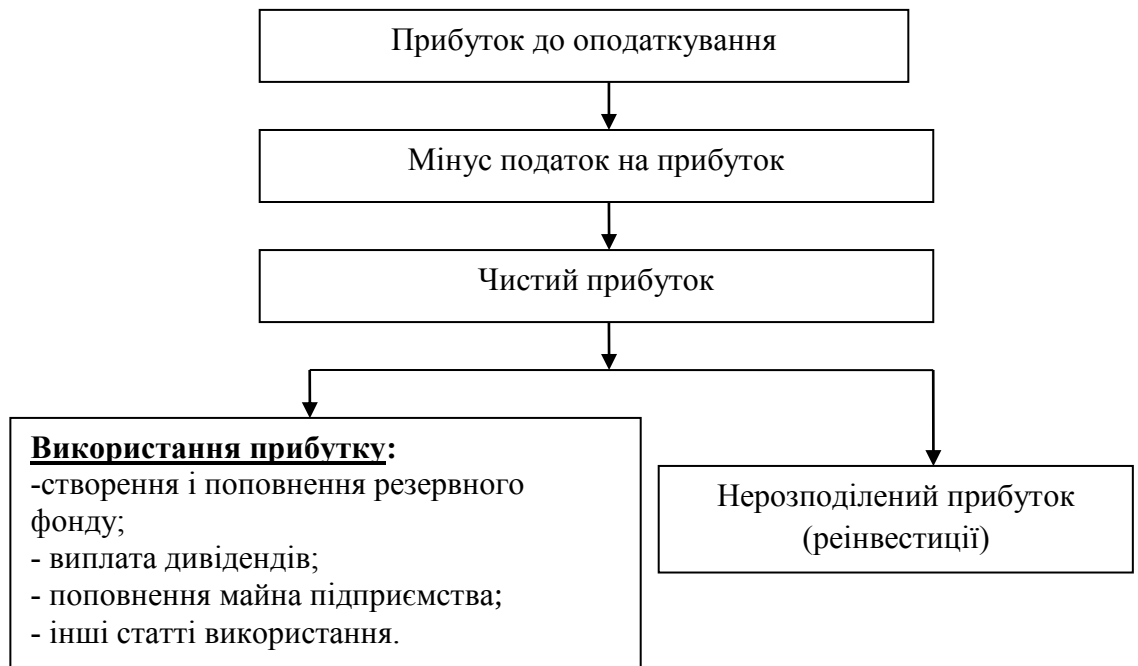

Рис. 1.2. Схема розподілу й використанням прибутку

Джерело: розроблено на основі [21, с. 59].

Схематично структуру розподілу й використанням прибутку підприємства відповідно до міжнародних стандартів можна виразити в такий спосіб (Дод. А5-А6). Учасниками такого розподілу прибутку виступає держава та суб'єкт господарювання. За результатами розподілу прибутку кожний з учасників процесу отримує свою частку.

Отже, в умовах ринкових відносин механізм формування та розподілу прибутку має велике значення для кожного суб'єкта господарювання. Оскільки прибуток відображає ефективність господарської діяльності; від його величини залежить дієвість господарської самостійності підприємства і самофінансування виробничих процесів. Тому виникає необхідність розробки стратегії щодо активізації тих галузей виробництва, які приносять найвищі прибутки підприємству.

1.3. Принципи формування стратегії зростання прибутку підприємства

Розвиток підприємства тісно пов'язаний з виробленням і реалізацією стратегії й тактики керування процесом формування, збільшення і розподілу прибутку. Зростанню прибутку підприємства сприяє маніпулювання трьома перемінними, що визначають його рентабельність: 1) прискоренням товарооборотності; 2) зменшенням маси витрат; 3) збільшенням норми прибутку шляхом підвищення цін. Цілі розвитку підприємства і чинники, які на них впливають, є визначальними між якими утворюється певний зв'язок. Якщо метою підприємства є забезпечення розвитку виробництва, тоді найважливішими чинниками будуть структура реалізованої продукції, ціни її реалізації, обсяг, ефективність використання ресурсів підприємства та розмір прибутку. Якщо ціллю підприємства є забезпечення стійкого положення підприємства на ринку, то вона досягається за рахунок вірно налагоджених відносин з постачальниками ресурсів, банківськими й іншими установами і певного розміру прибутку. Якщо метою підприємства є задоволення інтересів його засновників, тоді найважливішими факторами, які забезпечують вказану ціль, стають обсяги власних і залучених грошових коштів і економічна ефективність їх використання у процесі виробництва та, звичайно, і розмір прибутку. Якщо підприємства як першочергову мету визначають забезпечення соціального розвитку трудового колективу, то основними факторами, що повинні бути використані для її досягнення, виступають витрати, чисельність і склад використовуваних трудових ресурсів, норми і нормативи відрахувань у різні фонди соціальних виплат для населення і розмір прибутку. Усі вищезгадані цілі і фактори самі знаходяться в тісному взаємозв'язку і взаємозумовленості. Стратегія визначає напрямок розвитку і фіксує те, що саме компанія буде робити. На практиці використовують різні підходи до розвитку стратегії, такі як схеми аналізу галузевої прибутковості, конкурентне позиціонування, виявлення базових

виробничих можливостей, ресурсів, стратегічних намірів і розробка сценаріїв майбутнього розвитку. Завершений процес розвитку стратегії включає творче використання декількох прийомів аналізу [11, 13].

У таблиці 1.1 розглянемо підходи до формування стратегії зростання прибутку на підприємстві.

Таблиця 1.1

Принципи формування стратегії зростання прибутку підприємства

Етапи	Ключові питання розвитку стратегії зростання прибутку
1-й	Галузевий аналіз прибутковості підприємства, коли аналізуються і можливі в майбутньому зміни та їхній вплив на стратегію компанії.
2-й	Позиціонування підприємства виступає джерелом конкурентної переваги. Аналіз позиціонування виявляє переваги зростання прибутковості деяких підприємств, які займають вищі позиції у даній галузі функціонування.
3-й	Аналіз діяльності конкурентів за минулі періоди та побудова прогнозу на майбутнє.
4-й	Аналіз положення підприємства за оцінками його відносної сили і стійкості. Оцінка конкурентних позицій підприємства, яка поєднує результати аналізу галузі, визначає місце не тільки підприємства, але і її конкурентів.
5-й	Аналіз можливостей є оглядом підприємства сегменту нових груп споживачів і напрямків розвитку. Зміни, що часто сприймаються як погроза прибутковості, є значним джерелом нових можливостей підприємства.
6-й	Оцінка майбутніх можливостей. Майбутній успіх у вирішальному ступені залежить від потенціалу підприємства.
7-й	Вибір стратегії підприємства – позиціонування, відсікання варіантів, узгодження обраних напрямків.

Джерело: узагальнено автором [2, 4].

Успішна стратегія підприємства не має повторювати дії конкурентів. Метою стратегії прибутку підприємства є стійкість позицій підприємства. Саме тому у практичній діяльності суб'єктів господарювання використовують різні науково-практичні підходи – аналіз галузевої прибутковості підприємства, визначення позиції відносно його конкурентів, встановлення виробничих можливостей та обґрунтування сценаріїв розвитку підприємства у перспективі. Отже, прибуток відображає ефективність господарської діяльності; від його величини залежить дієвість господарської самостійності підприємства і самофінансування виробничих процесів.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СТРАТЕГІЇ ПРИБУТКОВОСТІ ТОВ «АГРОФІРМА БРУСИЛІВ»

2.1. Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Агрофірма Брусилів» зареєстрована 07.03.2000 за юридичною адресою – Житомирська обл., Брусилівський р-н, село Брусилів, вул. Центральна 9. Керівником підприємства є Вареник Сергій Олександрович.

Метою діяльності підприємства є отримання прибутку за здійснення виробничої, торгівельної, посередницької, комерційної, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Предметом діяльності ТОВ «Агрофірма Брусилів» є виробництво продукції, її зберігання та переробка, а також реалізація.

Ґрунти в селі представлені вилугуваними чорноземами, які в свою чергу, при правильному використанні, дають високі врожаї сільськогосподарських культур та здатні забезпечити галузь тваринництва високоякісними кормами.

Економіка підприємства орієнтована на виробництво сільськогосподарської продукції, яка є продуктами харчування для населення та сировиною переробних підприємств. ТОВ «Агрофірма Брусилів» – це багатогалузеве господарство, яке має зерново-молочну спеціалізацію із розвинутим молочним скотарством (дод. Б). Аналізуючи даний додаток, можна зробити висновок, що найбільшу питому вагу у грошових надходженнях від реалізації продукції на підприємстві складають надходження від галузі рослинництва – 51,8 %, а від галузі тваринництва – 43,4 %. У структурі галузі рослинництва найбільше грошових коштів підприємство отримує реалізуючи зерно та ріпак озимий, що становить, відповідно, 8617,2 тис. грн. та 4203,8 тис. грн., тобто 26,6 % і 13,0 % усіх грошових надходжень. В структурі товарної продукції галузі тваринництва переважають кошти, що надійшли від реалізації ВРХ на м'ясо та молоко, що становлять, відповідно 10,7 % і 22,9 %. Найменшу питому вагу в структурі

товарної продукції займають грошові надходження від реалізації вовни (0,01 %) та овочів відкритого ґрунту (0,01 %).

За допомогою таблиці 2.1 розглянемо динаміку землекористування на підприємстві.

Таблиця 2.1

Склад і структура земельних угідь ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Вид угідь	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2021 р. до 2019 р.	
	га	%	га	%			(+, -)	%
Загальна земельна площа	4334	100,0	4334	100,0	4379	100,0	45	101,0
Всього сільськогосподарських угідь, з них	4334	100,0	4334	100,0	4379	100,0	45	101,0
рілля	4054	93,5	4054	93,5	4050	92,5	-4	99,9

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

За допомогою таблиці видно, що у 2021 році загальна земельна площа збільшилася на 45 га і складає 4379 га. Вся площа землі перебуває у господарському використанні. Площа ріллі у структурі земельних угідь займає 92,5 %, або 4050 га.

За даними додатку Б 1 найбільшу частку в структурі посівних площ займають зернові та зернобобові культури – 62,3 %. Із загальної посівної площі зернових і зернобобових займають: пшениця озима – 26,8 % та ячмінь ярий – 17,9 %, із технічних культур слід виділити ріпак озимий – 19,7 %. Також видно деякі зміни за площами посівів, а саме: загальна посівна площа, у 2021 р. порівняно з 2019 р., зменшилась на 24 га, відповідно і зменшилась площа зернових культур на 150 га, водночас, площа технічних культур збільшилася на 126 га. Тобто, підприємство переорієнтовує виробництво продукції в залежності від її прибутковості.

Як видно з даних таблиці 2.1 у ТОВ «Агрофірма Брусилів» за 2019-2021 рр. обсяг валової продукції збільшився на 538280 млн. грн. У 2021 році валовий дохід становив 40151 тис. грн., що на 4211 тис. грн. більше, ніж у 2019 році, а це свідчить про те, що підприємство є доволі прибутковим. Позитивним є також те, що за аналізований період зріс прибуток у

розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь та 1 середньорічного працівника.

Таблиця 2.1

**Ефективність господарської діяльності у ТОВ «Агрофірма
Брусилів»**

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.	2021р. до 2019 р.	
				(+,-)	%
Вироблено валової продукції (в постійних цінах 2010 р.), всього, млн. грн.	33305991	31245568	37413467	4107476	112,3
в т.ч. з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	7684,8	7209,4	85433,5	77748,7	111,2
- 1 середньорічного працівника, грн.	101853,2	134679,2	1218610,6	1116757,5	112,7
Отримано валового доходу, всього, тис. грн.	35940	29265	40151	4211,0	111,7
в т.ч. з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	8,3	6,8	9,2	0,9	110,6
- 1 середньорічного працівника, грн.	109,9	90,6	130,8	20,9	119,0
Отримано прибутку (+), збитку (-), всього, тис. грн.	5692	1026	9608	3916,0	168,8
в т.ч. з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	1,3	0,2	2,2	0,9	167,1
- 1 середньорічного працівника, грн.	17,4	3,2	31,3	13,9	179,8
Норма прибутку, %	10	1,6	14	4,0	-
Рівень рентабельності, %	24,5	3,8	32,1	7,7	-

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Норма прибутку і рентабельність у 2021 році становили, відповідно 14 % і 32,1 %, що на 4,0 % і 7,7 % більше, ніж у 2019 році.

Отже, оскільки, показники наведені у таблиці 2.1 є узагальнюючими критеріями економічної ефективності діяльності підприємства то можна сказати, що вони засвідчують про ефективність виробництва продукції на ТОВ «Агрофірма Брусилів».

2.2. Ефективність використання виробничого потенціалу підприємства

Прибутковість підприємства більшою мірою залежить від ефективності використання ресурсів підприємства. У сільськогосподарському виробництві важливе місце посідає земля, як головний засіб виробництва. Земельні ресурси у сільськогосподарському виробництві є не тільки головним засобом праці, але й предметом. Від ефективності використання землі залежить кількість та якість аграрної продукції.

Ефективність використання земельних ресурсів у ТОВ «Агрофірма Брусилів» наведено у додатку Б2. За наведеними даними видно, що деякі показники мають негативне значення. Так, наприклад, урожайність картоплі у 2021 р., порівняно із 2019 р., зменшилась на 99,5 ц. Про збільшення ефективності використання земельних ресурсів свідчать і вартісні показники. Відтак, обсяг валової продукції (в постійних цінах 2016 р.), одержаний на 100 га с.-г. угідь, збільшився на 85902,2 тис. грн. Крім цього в 2021 році на 100 га с.-г. угідь припало 219,4 тис. грн. прибутку, що на 88,1 тис. грн.. більше, ніж у 2019 р. Отже, зростання показників свідчить про ефективне використання земельних ресурсів.

Рівень забезпеченості підприємства персоналом та його ефективне використання визначає організаційно-технічний рівень виробництва підприємства, інтенсивність використання техніки та технології, а також предметів праці. Від того наскільки ефективно використовуються трудові ресурсів у процесі виробництва продукції ТОВ «Агрофірма Брусилів» залежить обсяг виробництва продукції, її собівартість та якість тощо. За допомогою додатку Б3 оцінено ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві. Коефіцієнт використання трудових ресурсів вказує на рівень використання ручної праці. В 2021 році він становив 0,69, а це свідчить про те, що процеси виробництва в більшості виконують без використання техніки. З даних розрахунків видно, що за останні три роки

збільшилася кількість виробленої валової продукції на підприємстві, відповідно, на 20014,8 грн., але й при цьому збільшилось навантаження на 1-го середньорічного працівника, тобто на підприємстві ефективно використовуються трудові ресурси.

За таблицею 2.2, видно, що за 2019-2021 рр. збільшилася кількість основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення на 3739 тис. грн., що є позитивною тенденцією.

Таблиця 2.2

**Забезпеченість та ефективність використання виробничих фондів
у ТОВ «Агрофірма Брусилів»**

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.	2021р. до 2019 р.	
				(+,-)	%
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	34708,5	37115,5	38447,5	3739	110,8
Фондозабезпеченість (на 100 га с.-г. угідь), тис. грн.	800,8	856,4	878,0	77,2	109,6
Фондоозброєність (на 1 середньорічного працівника), тис. грн.	106,1	114,9	125,2	19,1	118
Фондовіддача, грн.	959,6	841,8	973,1	13,5	101,4
Фондоємність, грн.	0,001	0,001	0,001	-	-
Ступінь зносу основних виробничих фондів, %	47,6	52,2	55,3	7,7	116,2
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	22312,5	25219,5	30014,5	7702	134,5
Коефіцієнт обороту оборотних засобів	1,30	1,1	1,34	0,04	103
Тривалість 1 обороту оборотних засобів на 1 грн. основних фондів, грн.	77	89	75	-2,2	97,1
Норма прибутку, %	10,0	1,6	14,0	4,1	-

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Показник ефективності використання основних фондів, такий як фондовіддача, зріс в 2021 році на 13,5 грн. Така ситуація вказує на зростання доходу на 1 грн. основних засобів. Відповідно фондоємність, як обернене явище до фондовіддачі, залишається без змін та свідчить про позитивний результат. Фондоозброєність, як економічний показник який характеризує вартість основних засобів на одного робітника, збільшилася на 19,1 тис. грн.

або 18 %, і 2021 році становив 125,2 тис. грн. Це не є позитивним явищем, оскільки працівники не можуть обслуговувати більшу кількість техніки.

Негативним є те, що протягом останніх 3 років збільшився ступінь зносу на 7,7 % і в 2015 році становив 55,3 %. Коефіцієнт обороту оборотних засобів показує кількість оборотів, який здійснюють оборотні засоби протягом звітного періоду. У 2021 році він становив 1,34, що на 0,04 більше, ніж у 2019 році, при цьому тривалість обороту оборотних засобів становила 75 днів.

Проте, показник норми прибутку, за останні 3 роки, збільшився на 4,1 % що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів у процесі виробництва сільськогосподарської продукції.

Отже, можна стверджувати, що на ТОВ «Агрофірма Брусилів» основні і оборотні засоби виробництва та праця працівників використовуються раціонально, про що й засвідчують наведені економічні показники.

2.3. Оцінка прибутковості підприємства

Головною метою діяльності ТОВ «Агрофірма Брусилів», поряд із нарощуванням обсягів виготовленої сільськогосподарської продукції, є одержання максимально можливої суми чистого прибутку та досягнення планованого рівня рентабельності виробництва і реалізації продукції або послуг. Такі показниками є основними, які засвідчують про ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

За даними додатку Б4 видно, що за останні 3 роки у ТОВ «Агрофірма Брусилів» спостерігається збільшення урожайності зернових і зернобобових та технічних культур, відповідно, на 10,8 ц/га та 4,3 ц/га. Водночас спостерігаються і негативні зміни. Так, наприклад, урожайність картоплі у 2021 році зменшилася на 99,5 ц/га. Позитивним явищем є зниження виробничої собівартості продукції, що певним чином впливає на рентабельність сільськогосподарського виробництва. Прибуток від реалізації

продукції рослинництва з 2019 – 2021 рр. збільшився на 982,3 тис. грн. Такі дані свідчать про зростання ефективності виробництва продукції рослинництва.

Економічна ефективність виробництва продукції тваринництва за додатком Б5, вказує що за аналізований період відбулося збільшення середньорічного надою молока від 1 корови. У 2021 році він становив 5183,8 кг, що на 37,9 кг, ніж у 2019 році. Збільшення виробничої собівартості продукції молока свідчить про збільшення витрат на її виробництво. За 2019-2021 рр. вона збільшилася на 21,3 грн. за 1 ц. Водночас, виробництво продукції тваринництва знижує прибутковість. Рівень рентабельності у 2021 році становив 1,9 %, що на 11,4 % менше, ніж у 2019 р., а це свідчить про неефективність виробництва продукції тваринництва.

Загалом, у ТОВ «Агрофірма Брусилів» за 2019-2021 рр., обсяг валової продукції збільшився на 538280 млн. грн. У 2021 році валовий дохід становив 40151 тис. грн., що на 4211 тис. грн. більше, ніж у 2019 році, а це свідчить про те, що підприємство є доволі прибутковим. Позитивним є також те, що за період 2019-2021 рр. збільшився прибуток у розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь та 1 середньорічного працівника.

Проаналізувавши додатки Б6-Б7 таблицю можна зробити висновок, що коефіцієнт окупності виробничих витрат протягом 2019-2021 рр. зменшився на 0,3. Коефіцієнт покриття виробничих витрат У ТОВ «Агрофірма Брусилів» показує, що 1 грн. чистого доходу покриває виробничі витрати на 0,9 грн. у 2021 році та 0,7 грн. у 2019 році. За аналізований період значної зміни зазнав коефіцієнт окупності витрат на збут. У 2021 році він становив 19,2, що на 46,7 менше, ніж у 2019 році. За допомогою таблиці 2.3 оцінимо показники окупності витрат у ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Як видно з даних таблиці у підприємстві коефіцієнт покриття активів та власного капіталу не зазнав ніяких змін. Це свідчить про те, що ТОВ «Агрофірма Брусилів» має можливість своєчасно погашати свої боргові зобов'язання за рахунок наявних активів та власного капіталу.

Таблиця 2.3

Показники окупності витрат у ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2019 р. (+, -)
1. Коефіцієнт покриття активів	1,7	1,5	1,7	0
2. Коефіцієнт окупності активів	0,2	0,3	0,3	0,1
3. Коефіцієнт покриття власного капіталу	1,6	1,5	1,6	0
4. Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,2	0,2	0,2	0
5. Загальна економічна рентабельність, %	3,9	3,1	0,6	-3,3
6. Комерційна рентабельність, %	25,6	19,2	3,9	-21,7

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

Отже, можна зробити висновок, що за останні 3 роки економічна ефективність виробництва ТОВ «Агрофірма Брусилів» зросла. Про це засвідчує, за 2019-2020 рр. не тільки зростання прибутку на 3916,0 тис. грн, але й коефіцієнт окупності виробничих витрат, який зріс на 0,3 пункти. Відтак, коефіцієнт покриття виробничих витрат У ТОВ «Агрофірма Брусилів» показує, що 1 грн. чистого доходу виробничі витрати підприємства покриваються на 0,9 грн. у 2021 році та 0,7 грн. у 2019 році. За аналізований період значної зміни зазнав коефіцієнт окупності витрат на збут. У 2021 році він становив 19,2, що на 46,7 менше, ніж у 2019 році.

Загалом, У ТОВ «Агрофірма Брусилів» галузі рослинництва та тваринництва є прибутковими, проте прибутковість тваринництва є нижчою, що і вимагає обґрунтування стратегії розвитку тваринництва.

Основним напрямом подальшого розвитку і підвищення економічної ефективності продукції тваринництва є інтенсифікація виробництва на оснві покращання якості кормової бази і рівня годівлі суспільного тваринництва, впровадження комплексної механізації і автоматизації виробничих процесів та переведення галузі на індустріальні технології, широкого використання спеціалізованих поряд худоби, пристосованих до машинної технології, удосконалення організації і оплати праці в умовах колективного підряду і орендних відносин.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ТОВ «АГРОФІРМА БРУСИЛІВ»

3.1. Основні напрями зростання прибутковості підприємства

Стратегія зростання прибутковості сільськогосподарського підприємства базується на сукупності споживчих і економічних характеристик продукції, які забезпечують в умовах ринкового середовища повноцінне задоволення потреб покупців. Отримання прибутку в обсягах, які дозволяють вести розширене відтворення виробництва у ТОВ «Агрофірма Брусилів» спонукає до пошуку шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції, зокрема, галузі молочного скотарства. Наявність значної диференціації показників економічної ефективності та конкурентоспроможності виробництва продукції скотарства і збитковості галузі у ТОВ «Агрофірма Брусилів» обумовлює необхідність застосування нових підходів до оцінки резервів її підвищення, а також прогнозування перспектив розвитку в умовах нестабільного економічного стану, урахування кон'юнктури та інших факторів внутрішнього і зовнішнього ринкового середовища.

Оскільки дана галузь за останні роки у ТОВ «Агрофірма Брусилів» знижує ефективність виробництва. Така вимога потребує застосування перспективних інноваційних підходів для поглиблення процесів відродження великотоварного виробництва, збільшення чисельності поголів'я молочних і м'ясних порід великої рогатої худоби, суттєвого підвищення продуктивності тварин та зменшення витрат ресурсів на одиницю продукції (рис. 3.1).

За період існування ринкових відносин, практика ведення господарської діяльності виробила чимало спеціальних механізмів, які забезпечуватимуть економічний захист виробників від небажаної для них кон'юнктури ринку.

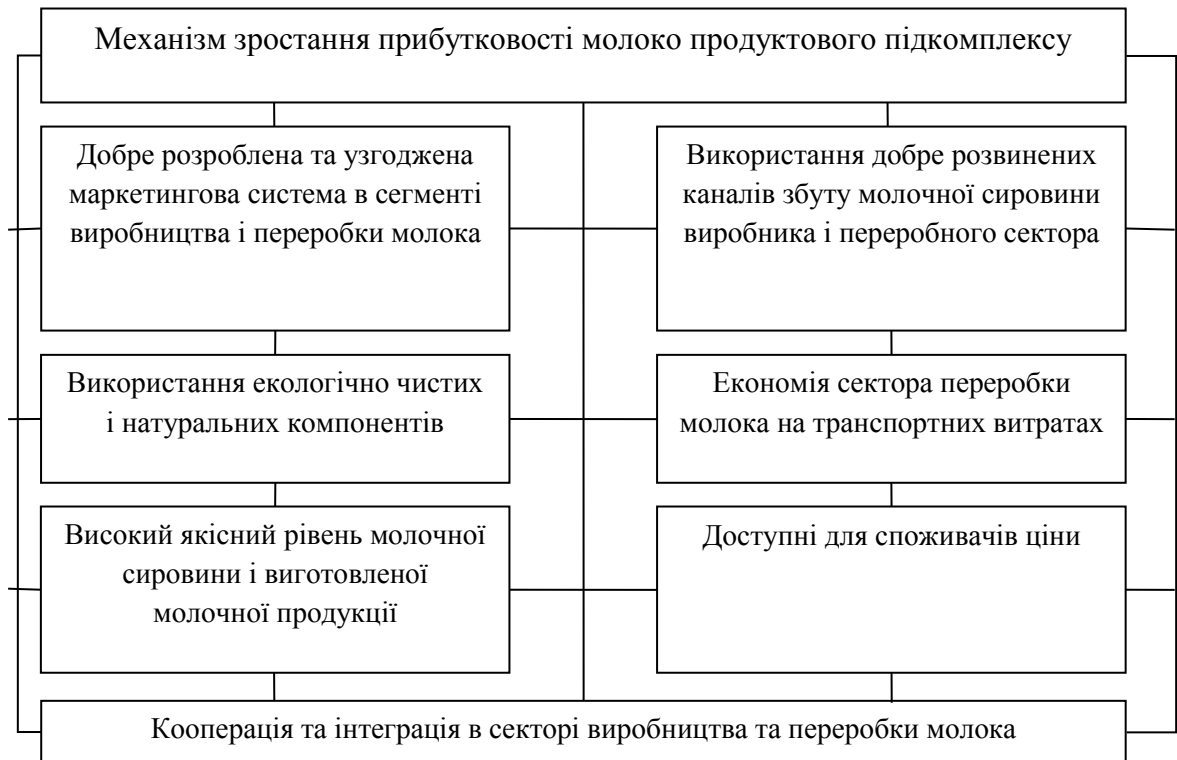

Рис. 3.1. Механізм зростання прибутковості молочного скотарства
Джерело: власні дослідження.

Зростання прибутковості молочного скотарства має велике практичне значення для розвитку та ефективного функціонування ТОВ «Агрофірма Брусилів».

У рамках стратегії зростання прибутковості ТОВ «Агрофірма Брусилів» має визначити послідовність удосконалення стратегії зростання прибутковості та визначити етапи її реалізації за узгодженням із цілями підприємства (дод. Б,Б1,Б2). Загалом, підприємство має прагнути до збільшення продуктивності тваринництва шляхом придбання високопродуктивного поголів'я худоби, забезпечення тварин високоякісними кормами та більш інтенсивної організації та автоматизації виробничих процесів галузі.

3.2. Інноваційно-інвестиційний проект розвитку галузі тваринництва у підприємстві

Молочне скотарство є капіталомісткою галуззю та з тривалим строком окупності інвестиційного капіталу. Розвиток молочнотоварної галузі потребує значних фінансових вкладень. За 2019-2021 рр. у ТОВ «Агрофірма Брусилів» намітилася активізація інвестиційної діяльності у молочне скотарство.

Розвиток молочного скотарства в сучасних умовах не можливий застосування інноваційних рішень. Особливого поширення з поміж виробників молочної сировини є не тільки її виробництво за міжнародними стандартами, але й еколого безпечне транспортування до споживача. Тому для ТОВ «Агрофірма Брусилів» одним з головних завдань на даному етапі розвитку молочного скотарства є підвищення конкурентоспроможності тваринницької продукції, безпосередньо пов'язаної як з культурою ведення галузі, так і станом племінної справи.

Реалізація інвестиційного проекту дозволить підприємству зменшити кількість посередників на шляху просування товару до кінцевого споживача і тримати під контролем ситуацію з цінами і якістю пропонованої продукції в мережі роздрібної торгівлі. У даний час ТОВ «Агрофірма Брусилів» використовує застарілу техніку та технологію для виробництва та переробки продукції тваринництва. Тому передбачається що підприємство в майбутньому закупить новітню техніку фірми Альфа-Лаваль (дод. Б3).

В ході аналізу було виявлено, що загальна сума інвестицій, необхідна для реалізації бізнес-плану у молочному скотарстві, складає 2765,0 тис. грн. в т.ч. 2400 тис. грн. У даний час підприємство, виходячи з фінансових можливостей вважає, що буде залучати кредит в розмірі 7320 тис. грн., під 20 %. Проте, ТОВ «Агрофірма Брусилів» має фінансові можливості реалізувати даний проект без залучення кредитних коштів.

За допомогою Б4-Б5 проаналізуємо план виробництва продукції на перспективу. Відтак, за даними розрахунків видно, що річний надій молока від 1 корови складатиме 4000 кг, а до 2026 року за рахунок з поліпшення якісного складу молочного стада за рахунок введення в основне поголів'я високопродуктивних ремонтних нетелів, то за планом річний надій 1 корови становитиме до 6000 кг. Валове виробництво молока буде досягати до 1800ц.

Зростання обсягів одержаного молочної сировини сприяє зменшенню 1 ц її собівартості. Тому з метою зниження собівартості молочної продукції для ТОВ «Агрофірма Брусилів» пропонуємо в структурі концкормів, соєвий шрот замінити на кормову добавку небілкового азоту – Оптіген.

Практичний досвід вітчизняних сільськогосподарських підприємств України довів, що використання до кормових раціонів добавок з небілкового азоту збільшує надої молока до 2 л у молочному скотарстві і відразу зменшуються витрати кормових одиниць спожитого корму тваринами. Також, якість молока покращується за вмістом корисних речовин та знижується залежність кормового раціону тварин від вмісту протеїну.

Таке нововведення дозволить підвищити продуктивність корів та покращити якість молока. Головним джерелом фінансових надходжень за проектом будуть кошти від реалізації молока, продажу телят і вибракованого поголів'я із основного стада. Розрахунок доходів та витрат за проектом для ТОВ «Агрофірма Брусилів» наведено у додатку.

Після розрахунку всіх експлуатаційних витрат, виручки від реалізації та прибутків і податків проведемо розрахунок потоку готівки, який наведено в таблиці 3.1.

Дані таблиці свідчать, що у перший рік виплати боргу, нараховані сума кредиту складе 65310 тис. грн., а у 2020 р. – 99317 тис. грн. Також аналізуючи прибуток можна побачити, що при поступовому погашенні зобов'язань прибуток господарства збільшується.

Таблиця 3.1

Розрахунок потоку готівки ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2026 р.	2027 р.
Виручка від реалізації продукції, грн.	540000	625485	784569	881450	924595
Експлуатаційні витрати техніки і обладнання, грн.	265000	318000	389562	448792	84954
Валовий прибуток галузі, грн.	275000	307485	395007	432658	439641
Чистий прибуток галузі, грн.	326548	345892	425987	465782	496587
Сума кредиту, грн.	65310	69178	85197	93156	99317
Прибуток після виплати кредиту	261238	276714	340790	372626	397270

Джерело: власні дослідження.

Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що ефективність впровадження інноваційного проекту виробництва молока дозволить підвищити продуктивність корів та покращити якість молока. Головним джерелом фінансових надходжень за проектом будуть кошти від реалізації молока, продажу телят і вибракованого поголів'я із основного стада.

3.3. Підвищення якості продукції тваринництва у підприємстві

В умовах пришвидшеної інтеграції України до європейського співтовариства особливої актуальності набуває проблема виробництва високоякісних та безпечних продуктів харчування. На користь зростання прибутковості ТОВ «Агрофірма Брусилів» зростання якості сільськогосподарської продукції значною мірою визначає і її конкурентоспроможність. Висока якість молочної продукції, у порівнянні з найближчими конкурентами, забезпечить ТОВ «Агрофірма Брусилів» довготермінову переугу та дозволить варіювати ціною на молоко в сторону підвищення не втрачаючи споживачів продукції.

Проведена нами рейтингова оцінка конкурентоспроможності виробництва молока за якісними показниками в підприємствах Брусилівського району, дала наступні результати: перше місце за якісними

показниками виробництва молока займає СВК «Перемога» та СВК «Зоря». ТОВ «Агрофірма Брусилів» значно відстає від лідерів.

Головними причинами такого стану є низька якість молока. Найбільша частка якого реалізується не вищим, а першим сортом. Як відомо ціна 1 ц молока в першу чергу залежить від рівня його охолодженості, вмісту соматичних клітин, чистоти тощо.

Як свідчать дані додатку Б6-Б7 ТОВ «Агрофірма Брусилів» 81% молока реалізує першим сортом, в той час коли 70% молока СВК «Зоря» реалізує вищим сортом. Таким чином, для ТОВ «Агрофірма Брусилів» необхідно запровадити ряд заходів щодо управління якістю молочної сировини та модернізувати холодильне обладнання. Замінити існуючу холодильну камеру на інноваційну типу ОПР – 3М на Kryos R (Німеччина). Вартість такого холодильника для молочної сировини складає 630 тис. грн. Застосування у практичній діяльності галузі молочного скотарства холодильної установки надасть можливість реалізовувати якісне термостійке молоко і продавати за ціною вищого гатунку.

Передовий досвід показує, що найбільш поширеними системами управління якістю у сфері виробництва молока є GDFP (належна практика фермерського господарства) система менеджменту якості відповідно до ISO 9001. Жодне із вітчизняних сільськогосподарських підприємств не має сертифікованої системи управління якістю продукції, тому надзвичайно важливо на сучасному етапі розвитку розробляти та запроваджувати їх у прак-тику господарювання аграрної галузі [17].

З метою поліпшення якості продукції у молочному скотарстві ТОВ «Агрофірма Брусилів» пропонуємо сформувати та впровадити систему управління якістю продукції молочного скотарства. Така система є сукупністю норм та нормативів щодо підвищення якості молока, за рахунок збагачення кормових раціонів годівлі тварин та дотримання усіх операцій з виробництва, зберігання та транспортування молока до кінцевого споживача.

Якісні параметри дотримання всього комплексу робіт з підвищення якості молочної сировини доцільно оцінювати за 100 бальною шкалою, неякісне виконання функціональних обов'язків персоналу понижує 100 бальну систему та знижує суму матеріальної винагороди (дод. Б8).

Економічна ефективність від запропонованих заходів наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

**Економічна ефективність впровадження системи управління
якістю галузі молочного скотарства у ТОВ «Агрофірма Брусилів»
Розрахунок економічної ефективності запропонованих заходів**

Показники	Фактично, 2021 р.	План 2023 р	Відхилення (+,-)
Додаткові витрати на:			
амортизаційні відрахування, 15% від вартості кормозмішувача-роздавача Delaval - тис. грн.	-	165	165
амортизаційні відрахування, 15% на холодильну камеру Kryos R (Німеччина), тис. грн	-	195	195
технологічне обслуговування, 3,5% від вартості кормозмішувача Delaval і холодильної камери . Kryos R, тис. грн	-	84	84
заміну в раціоні соєвого шроту на кормову добавку Оптиген, тис. грн	-	365	365
Разом додаткових витрат	-	809	809
Вивільнення коштів (економія):			
за рахунок застосування енергоощадної технології приготування кормосуміші, тис. грн	x	65	65
за рахунок часткової заміни в раціоні соєвого шроту на кормову добавку Оптиген, тис. грн	x	160	160
Разом, сума економії, тис. грн		225	225
Кількість корів, всього голів	275	283	8
Удій на одну корову, ц	34,4	40,0	5,6
Ціна реалізації, грн./ц	944,9	1051,0	106,1
Валовий надій, ц	9120	11320	2200
Обсяг реалізації (рівень товарності 90%), ц	9053,0	10188	1135,0
Валовий дохід, тис. грн.	8553,9	10707,5	2153,6
Повна собівартість, тис. грн.	7353,9	7937,9	584,0
Прибуток, тис. грн.	1200,0	2769,6	1569,6
Рівень рентабельності виробництва, %	16,3	34,9	18,6

Джерело: власні дослідження.

За даними таблиці 3.2 видно, що після впровадження запропонованих заходів підвищення якості молока у ТОВ «Агрофірма Брусилів» додатково отримає у галузі молочного скотарства на 1569,6 тис. грн.

Загалом, запропонована система управління якістю молочної сировини та впровадження інноваційного холодильника, покращить якість молока і уже з 2023 року ТОВ «Агрофірма Брусилів» дозволить до 40 % реалізовувати молоко за вищим сортом, 50 % за першим сортом та лише 10 % -другим. Прибуток підприємства зросте на 929,2 тис. грн. (дод. Б9).

Реалізовувати термостійке молоко вищого гатунку, пропонуємо на Яготинському молокозаводу, яке є сучасним молокопереробним підприємством, продукція якого давно стала популярною у споживачів в Київській, Житомирській, Хмельницькій, Вінницькій, Львівській, Волинській, Ровенській, Тернопільській, Івано-Франківській, Закарпатській, Полтавській областях. Молокозавод здійснює експорт молочної продукції до Німеччини та Польщі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті проведеного дослідження здійснено теоретичне узагальнення категорії «прибуток» та обґрунтовано стратегію зростання прибутку на ТОВ «Агрофірма Брусилів». Проведене наукове дослідження дозволило отримати наступні висновки та пропозиції:

1. Важливою економічною категорією та головною метою здійснення підприємницької діяльності є прибуток. Як економічна категорія він характеризує фінансовий результат підприємницької діяльності та є показником, що найбільшою мірою відображає ефективність виробництва, за обсягами і якістю виготовленої продукції, рівнем продуктивності праці персоналу та собівартістю реалізованих суспільних благ.

2. Успішна стратегія підприємства, яка розроблена на зростання прибутку у підприємстві не має повторювати дії конкурентів. Метою стратегії зростання прибутку підприємства є стійкість його позицій. Саме тому у практичній діяльності суб'єктів господарювання використовують

різні науково-практичні підходи – аналіз галузевої прибутковості підприємства, визначення позиції відносно його конкурентів, встановлення виробничих можливостей та обґрунтування сценаріїв розвитку підприємства у перспективі.

3. ТОВ «Агрофірма Брусилів» є багатогалузевим господарством, яке має зерново-молочну спеціалізацію із розвинутим молочним скотарством (дод. Б). Аналізуючи даний додаток, можна зробити висновок, що найбільшу питому вагу у грошових надходженнях від реалізації продукції на підприємстві складають надходження від галузі рослинництва – 51,8 %, а від галузі тваринництва – 43,4 %. У структурі галузі рослинництва найбільше грошових коштів підприємство отримує реалізуючи зерно та ріпак озимий, що становить, відповідно, 8617,2 тис. грн. та 4203,8 тис. грн., тобто 26,6 % і 13,0 % усіх грошових надходжень. В структурі товарної продукції галузі тваринництва переважають кошти, що надійшли від реалізації молока та мяса свинини, що становлять, відповідно 22,9 % і 10,7 %. Найменшу питому вагу в структурі товарної продукції займають грошові надходження від реалізації вовни (0,01 %) та овочів відкритого ґрунту (0,01 %). ТОВ «Агрофірма Брусилів» – це багатогалузеве господарство, яке має зерново-молочну спеціалізацію із розвинутим свинарством.

4. Як видно з даних таблиці 2.1 у ТОВ «Агрофірма Брусилів» за 2019-2021 рр. обсяг валової продукції збільшився на 538280 млн. грн. У 2021 році валовий дохід становив 40151 тис. грн., що на 4211 тис. грн. більше, ніж у 2019 році, а це свідчить про те, що підприємство є доволі прибутковим. Позитивним є також те, що за аналізований період зріс прибуток на 3916,0 тис. грн, у розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь на 0,9 тис. грн, а на 1 середньорічного працівника на 13,9 тис. грн.

5. Реалізація інвестиційного проекту дозволить підприємству підвищити якість молочної продукції. У даний час ТОВ «Агрофірма Брусилів» використовує застарілу техніку та технологію для виробництва молока. Тому передбачається що підприємство в майбутньому закупить

новітню техніку (дод. Б3). В ході аналізу було виявлено, що загальна сума інвестицій, необхідна для реалізації бізнес-плану у молочному скотарстві, складає 2765,0 тис. грн. в т.ч. 2400 тис. грн.

6. За даними таблиці 3.2 видно, що після впровадження запропонованих заходів підвищення якості молока у ТОВ «Агрофірма Брусилів» додатково отримає у галузі молочного скотарства на 1569,6 тис. грн.

7. Загалом, запропонована система управління якістю молочної сировини та впровадження інноваційного холодильника, покращить якість молока і уже з 2023 року ТОВ «Агрофірма Брусилів» дозволить до 40 % реалізовувати молоко за вищим сортом, 50 % за першим сортом та лише 10 % -другим. Прибуток підприємства зросте на 929,2 тис. грн. (дод. Б9).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова О.С., Зубчик О.А. Конкуренція: благо чи зло. Специфіка та тенденції розвитку. Наукове видання. К.: Обрії, 2006. 144 с.
2. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: Навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2014. 550-618 с.
3. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. / Пер. с англ. под ред. Ю.Н. Каптуревского. СПб.: Питер, 1999.
4. Ансофф И. Стратегическое управление / Сокр. пер. с англ.; Науч. ред. и авт. предисл. Л. И. Евенко. СПб.: Питер Ком, 1999. 416 с.
5. Байс, Майкл Р. Управленческая экономика и стратегия бизнеса: Уч. пособие для вузов / Пер. с англ. А. М. Никитина. М.: ЮНИТИ, 1999. 743с.
6. Белошапка В.А., Загорій Г.В. Стратегічне управління: принципи і міжнародна практика. К.: Абсолют-В, 2013. 352 с.
7. Бланк И.А. Стратегия и тактика управления финансами. К.: МП «ИТЕМ» ЛТД, СП «АДЕФ-Україна», 1996.
8. Боженко Л.І., Гутта О.Й. Управління якістю, основи стандартизації та сертифікації продукції. Навчальний посібник. Львів, 2005. – 204 с.
9. Бригхем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент., т. 1 / Пер с англ. под ред. В. В. Ковалева. СПб.: Экономическая школа, 1998. - 497 с.
10. Василенко В.О, Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: Навч. посібн.-2-ге вид., переробл. і доп. / За ред. В.О.Василенка Київ: Центр навчальної літератури, 2004.-400с.
11. Гаврилюк Л.І. Економіка підприємств: навчально-методичний посібник Драган О.І. Управління конкурентоспроможності підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. К.: ДАКККиМ, 2006. 160 с.
12. Драган О.І. Управління конкурентоспроможності підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. К.: ДАКККиМ, 2006. – 160 с.

13. Екологічні проблеми землеробства. [І.Д. Примак, Ю.П. Манько, Н.М.Рідей, В.А. Мазур, В.І. Горщар, О.В. Конопльов, С.П. Паламарчук]; за ред.І.Д. Примака. К.:Центр учбової літератури, 2010. 456 с.
14. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіка України на внутрішньому і зовнішньому ринках: Наукова доповідь / За ред. В.М. Трегобчука, Б.Й. Пасхавера. К.: Ін-т екон. та прогнозув., 2007. 260 с.
15. Зубець М. Розвиток інноваційних процесів в агропромисловому виробництві. К. : Аграрна наука, 2010. – 192 с.
16. Карпенко Г.В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. Економіка держави. 2010. №1. С. 61-62.
17. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2007. – 320 с.
18. Красноручський О.О. Принципи побудови системи збуту та розподілу продукції сільськогосподарських підприємств. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки. 2014. №5. с. 56-66.
19. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: Навч. посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2005. 388 с.
20. Кулешова Г.М. Конкуренція і конкурентоспроможність в агропромисловому виробництві. Економіка АПК. 2008. №3. С. 126-132.
21. Кулик А.А. Якість як передумова конкурентоспроможності виробництва готової продукції. Економіка АПК. 2006. №8. С. 114-122.
22. Мазур Н.А., Місюк М.В. Конкурентоспроможність виробництва сільськогосподарської продукції та основні напрями її підвищення. Економіка АПК. 2007. №2. С. 123 – 127.
23. Малік М.Й., Нужна О.А. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми:[монографія]. К., 2007. – 270 с.
24. Марцин В.С. Конкурентне середовище, шляхи його реформування та механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. 2008. - №33-1. – С. 78-84.

25. Нагернюк Д.В. Напрями підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Бізнес в умовах трансформаційної економіки». Кримський інститут бізнесу, 2014. С. 75-78.
26. Нагернюк Д.В. Контролінг як фактор забезпечення конкурентоспроможності. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред. В.А. Рульєва. Мелітополь, 2010. № 3 (11). С. 361-366.
27. Портер М. Стратегія конкуренції / М. Портер, Е. Майкл ; пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. К. : Основи, 1998. 390 с.
28. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку: Монографія. К.: КНЕУ, 2001.- 227 с.
29. Основы маркетинга / Ф.Котлер, Г.Армстронг, Дж.Сондерс, В.Вонг. К.: Издательский дом «Вильямс», 2000. – 994с.
30. Про захист економічної конкуренції : закон України від 11.01.2001 р. № 2210. Право України. 2001. № 12. – С. 64.
31. Радіонова Л. М. Оцінка конкурентоспроможності продукції / [Л. М. Радіонова, О. Г. Кантор, Ю. Р. Хакімова] ; за ред. Л. М. Радіонова. К., 2003. – 140 с.
32. Романенко В. Конкуренція і конкурентоспроможність. Вісник Національної академії наук України. 2007. № 8. С. 14-17.
33. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент: Учебн. для студ. высш. учеб. заведений. ЗАО «Бизнес школа», 1998. – 416 с.
34. Чорна Л. О., Швед В. В. Управління конкурентоздатністю сучасного підприємства. Теорія та механізм регулювання регіональної економіки. 2015. № 11. С. 35-41.
35. Чухрій М. В. Система організаційних чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 5. С. 175-178.

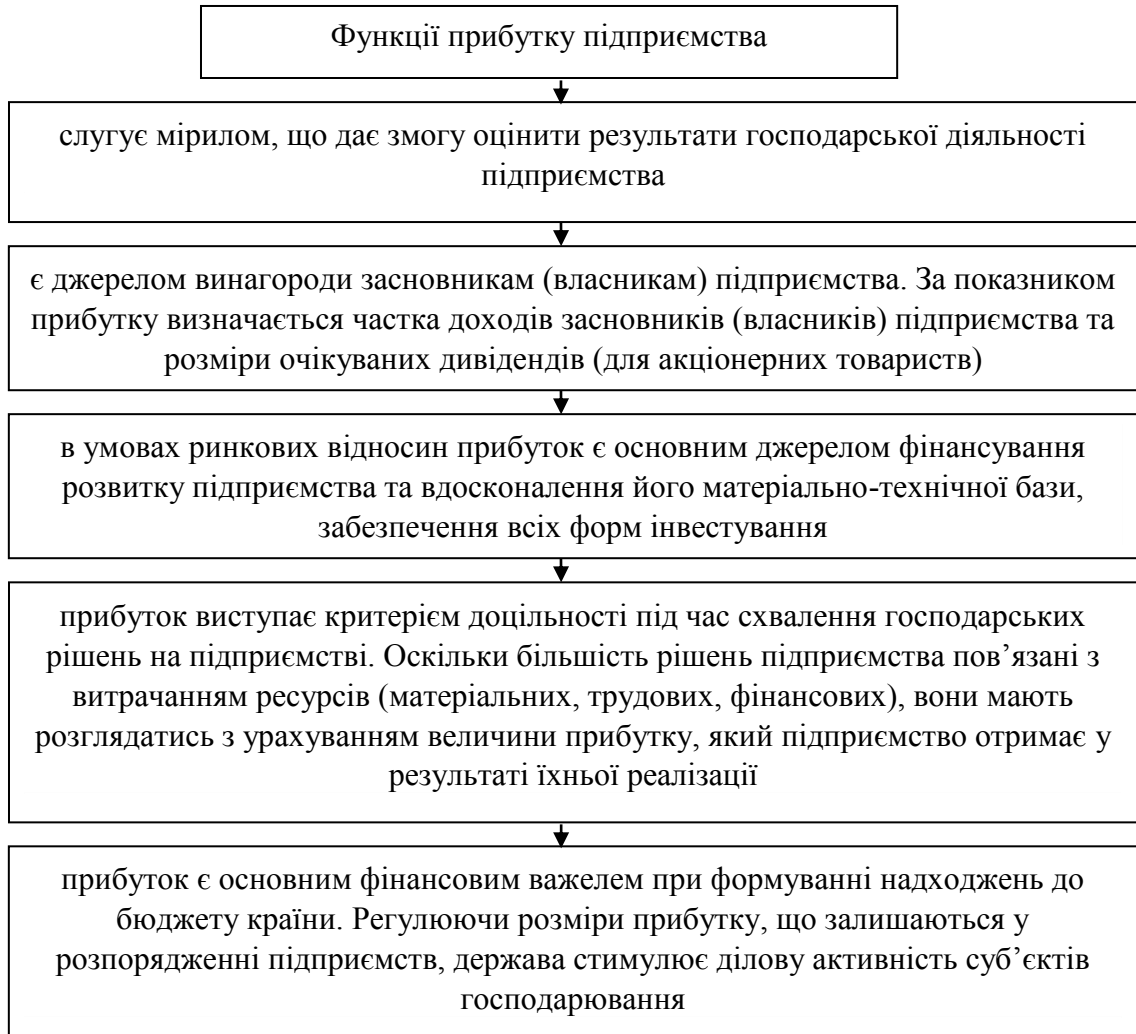
ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

**Сучасні підходи щодо трактування сутності та економічної природи
прибутку**

Автор	Прибуток – це
Західна політекономія	
Ф. Найт	винагорода за вмiлу оцiнку ризикiв i невизначеностi
Й. Шумпетер	винагорода за новаторство
Е. Чемберлiн, Дж. Робiнсон	наслiдок монопольної влади, що виникає в результатi обмеження конкуренцiї
П. Самуельсон	дохiд вiд чинникiв виробництва й винагорода за пiдприємницьку дiяльнiсть i введення технiчних удосконалень
Р. Харрод	те, що люди заробляють службою, особистою стараннiстю, iнтелектуальною дiяльнiстю, мужнiстю
Е. Сайке	дохiд пiдприємця, який повнiстю вiдповiдає його працi, тiй послужi, яку вiн надає суспiльству, керуючи пiдприємством
Д. Гелбрейт	рушiйний мотив виробництва стає не прибуток сам по собi, а задоволення потреб. Прибуток як економiчна категорiя зникає
Політекономія соціалізму	
Атлас М. С.	перетворена форма доданої вартості
Черненко М.С., Коров'яковський Д.З., Логвиненко В.К., Погорелов М.С., Ступницький І.С., Палкін Ю.І	категорiя прибутку в соціалістичному суспiльствi зберегла лише стару зовнiшню форму (перетворена форма доданої вартості). Проте вона має iнший соціально-економiчний змiст – виражає соціалістичнi виробничi вiдносити й виступає важливим економiчним важелем стимулювання виробництва з метою пiдвищення його ефективностi
Рум'янцев А.М., Козлов Г.А., Мілейковський А.Г. та iн.	перетворена форма доданої вартості, оскiльки остання формується за рахунок не лише змiнного, а й усього авансованого капiталу. Не можна точно визначити, яка частина авансованого капiталу сама зростає i приносить капiталiстовi додатковий дохiд, а яка переноситься конкретною працею найманого робiтника на вартiсть новоствореного продукту
Ринкова економіка	
Бойчик І.М.	частина чистого доходу, що залишається пiдприємству пiсля вiдшкодування всiх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалiзацiєю продукцiї та iншими видами дiяльностi
Буряковський В.В.	грошовий вираз основної частини грошових збережень, створених пiдприємством будь-якої форми власностi.
Осовська Г.В., Юшкевич О.О.	перевищення доходiв вiд продажу товарiв та послуг над витратами на виробництво i продаж цих товарiв; один iз найважливиших показникiв фiнансових результатiв господарської дiяльностi пiдприємства, пiдприємця. Прибуток обчислюється як рiзниця мiж виручкою вiд реалiзацiї продукту господарської дiяльностi та сумою витрат факторiв виробництва на цю дiяльнiсть у грошовому вираженнi.
Мочерний С.В.	одна з форм чистого доходу в умовах розвинутих товарно-грошових вiдносин, що виражає вартiсть додаткового частково необхідного продукту. За своєю величиною прибуток - це рiзниця мiж продажною цiною товару i витратами на його

ДОДАТОК А1

Рис. Основні функції прибутку підприємства

Джерело: власні дослідження автор за матеріалами [16, 38].

ДОДАТОК А2

Класифікація основних видів прибутку

Класифікаційна ознака	Види прибутку
1. За характером відбиття в обліку	Бухгалтерський прибуток
	Економічний прибуток
2. За характером діяльності підприємства	Прибуток від звичайної діяльності
	Прибуток від надзвичайних подій
3. За основними видами господарських операцій підприємства	Прибуток від реалізації продукції
	Прибуток від позареалізаційних операцій
4. За основними видами діяльності підприємства	Прибуток від операційної діяльності
	Прибуток від інвестиційної діяльності
	Прибуток від фінансової діяльності
5. За складом елементів, що формують прибуток	Маржинальний прибуток характеризує спроможність підприємства відшкодувати постійні витрати
	Валовий прибуток – це економічний результат діяльності суб'єктів господарювання
	Фінансові результати від позареалізаційних операцій.
	Чистий прибуток
6. За характером оподаткування прибутку	Оподаткована частина прибутку
	Неоподаткована частина прибутку
7. За характером інфляційної «очистки» прибутку	Номінальний прибуток
	Реальний прибуток
8. За достатністю рівня формування	Нормальний прибуток
	Низький прибуток
	Високий прибуток
9. За ступенем використання	Нерозподілений прибуток
	Розподілений прибуток

Джерело: узагальнено на основі [17, с. 149].

ДОДАТОК АЗ

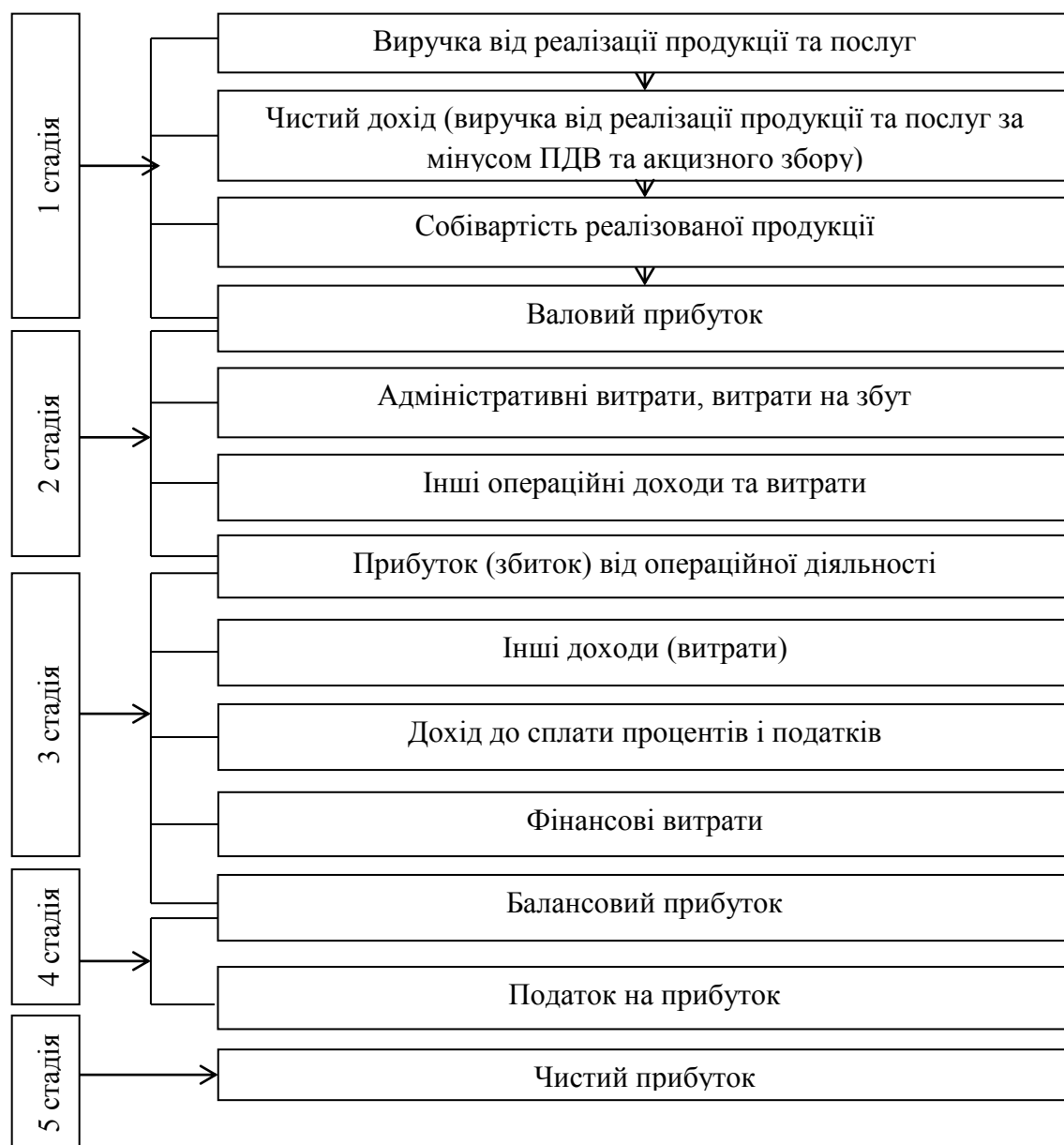

Рис. Механізм формування прибутку на підприємстві

Джерело: розроблено на основі [18, с. 161].

ДОДАТОК А4

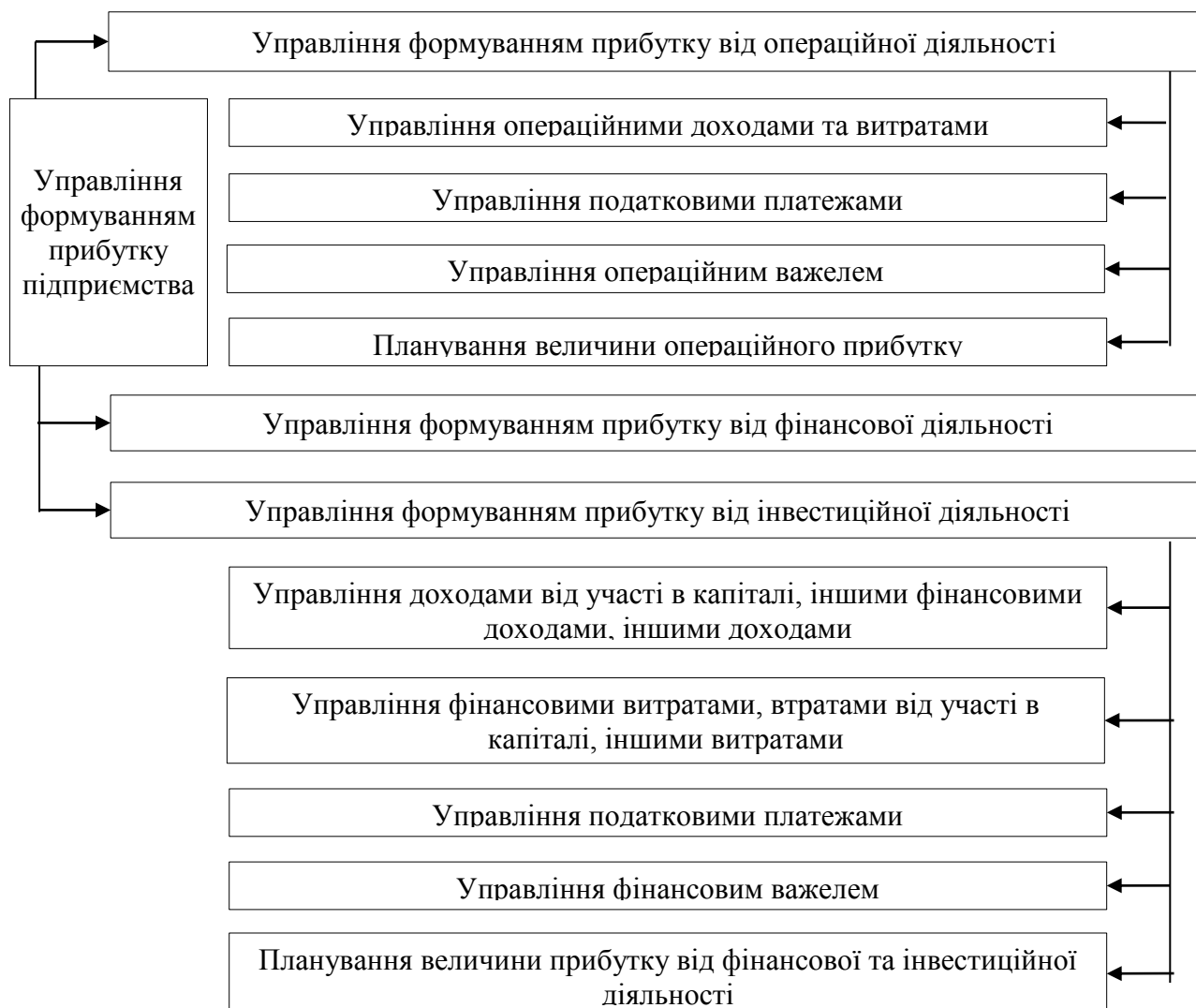
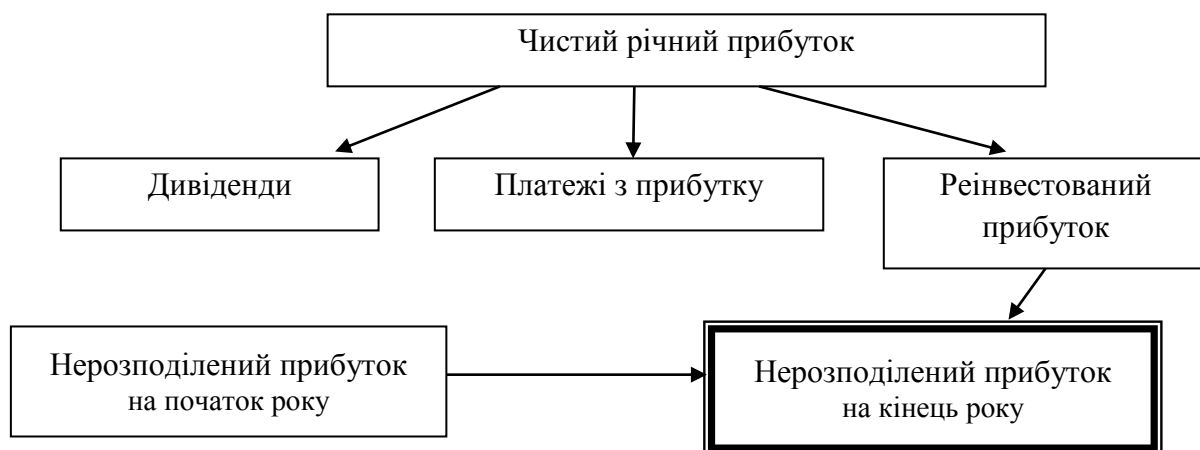

Рис. Структурна схема управління прибутком на підприємстві

Джерело: розроблено на основі [28, с. 161].

ДОДАТОК А5

Рис. Планування нерозподіленого прибутку

Джерело: розроблено на основі [18, с. 112].

ДОДАТОК А6

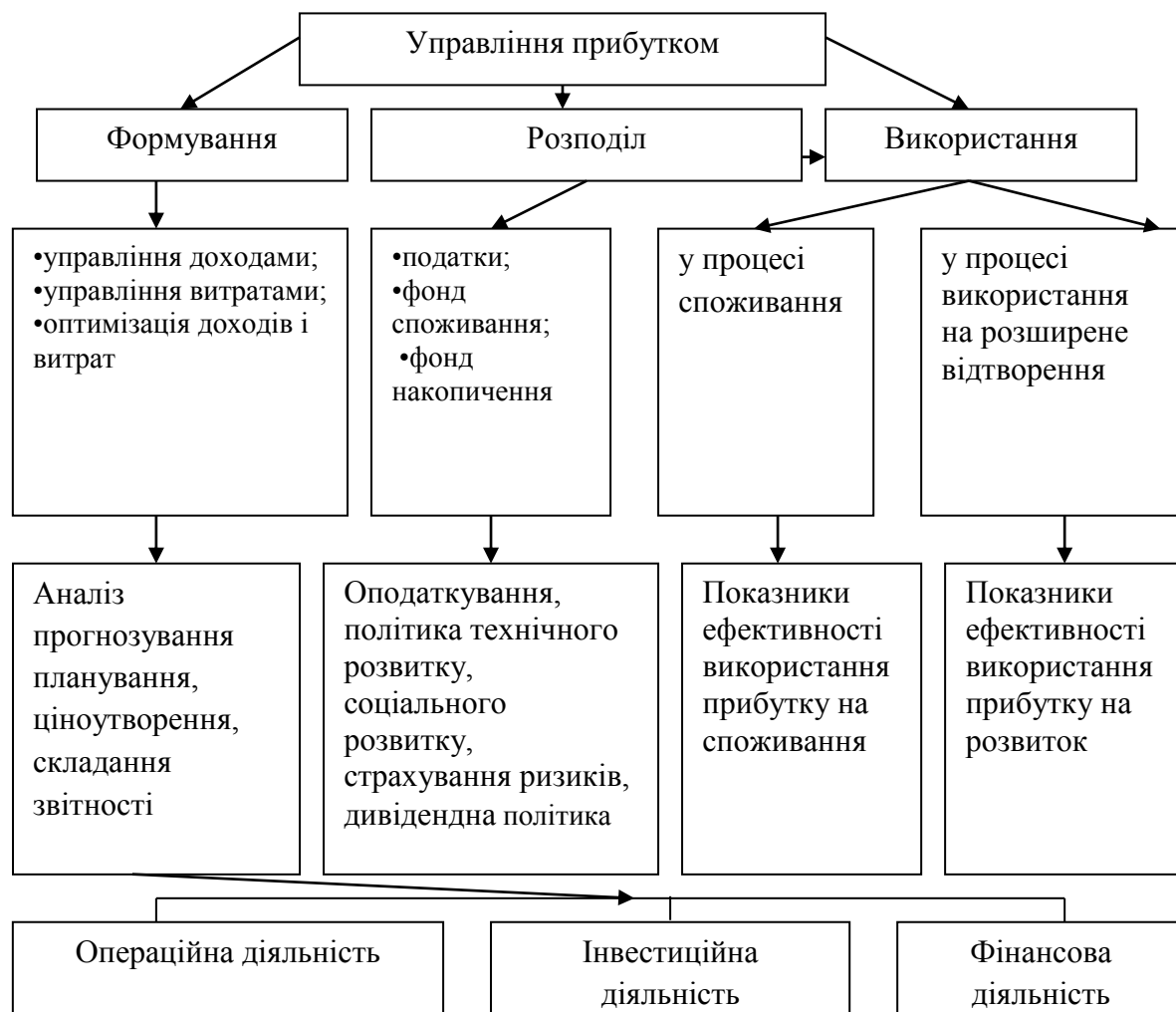

Рис. Системний підхід до управління прибутком

Джерело: розроблено на основі [2, с. 112].

ДОДАТОК Б
Структура товарної продукції в ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Вид продукції	2019 р.		2020 р.		2021 р.		В середньому за 3 роки	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	(+, -)	%
Продукція рослинництва - всього, у тому числі:	16125,7	55,6	13269	47,01	21068,1	52,5	16820,9	51,8
зернові та зернобобові - всього, з них:	9222,3	31,8	5729,6	20,3	10899,8	27,1	8617,2	26,6
пшениця озима	5529,3	19,1	2046,6	7,25	5813,4	14,5	4463,1	13,8
жито	190	0,7	0,4	0,001	-	-	63,3	0,2
гречка	20,1	0,1	257,4	0,91	419,1	1,0	232,2	0,7
кукурудза на зерно	137,4	0,5	158,2	0,56	71,6	0,2	122,4	0,4
ячмінь ярий	2678,4	9,2	2892,3	10,25	4222	10,5	3264,2	10,1
горох	570,8	2,0	118,6	0,42	174,3	0,4	287,9	0,9
овес	93,7	0,3	5,7	0,02	21,3	0,1	40,2	0,1
інші зернові та зернобобові	3	0,01	250,4	0,89	178,1	0,4	143,8	0,4
соняшник	716,9	2,5	475	1,68	943,4	2,3	711,8	2,2
соя	3437	11,9	2052,2	7,27	3560,6	8,9	3016,6	9,3
ріпак озимий	2353	8,1	4804	17,0	5454,4	13,6	4203,8	13,0
ріпак ярий	258,4	0,9	-	-	-	-	86,1	0,3
овочі відкритого ґрунту	-	-	5,5	0,02	0,4	0,001	2,0	0,01
інші продукція рослинництва	138,1	0,5	202,7	0,72	209,5	0,5	183,4	0,6
Продукція тваринництва - всього, у тому числі:	12108,5	41,8	13678,6	48,5	16419,9	40,9	14069,0	43,4
ВРХ	3687,3	12,7	3704,1	13,1	3005,4	7,5	3465,6	10,7
свиней	2297,8	7,9	2059,6	7,3	4373,2	10,9	2910,2	9,0
овець	37,4	0,1	27,4	0,1	13,3	0,03	26,0	0,1
молоко	5979,7	20,6	7756,2	27,48	8553,9	21,3	7429,9	22,9
вовна	4,5	0,02	3,5	0,01	4,4	0,01	4,1	0,01
мед, кг	69,3	0,2	70,6	0,25	64,5	0,2	68,1	0,2
інша продукція тваринництва	32,5	0,1	57,2	0,2	405,2	1,0	165,0	0,5
Послуги у рослинництві та тваринництві	745,7	2,6	1279,8	4,53	2662,8	6,6	1562,8	4,8
Продукція сільськогосподарства і послуги - всього	28979,8	99,9	28227,4	100,0	40150,8	100,0	32452,7	100,0
Продукція рибництва	16,2	0,1	-	-	-	-	-	-
Всього по під-ву	28996	100,0	28227,4	100,0	40150,8	100,0	32452,7	100,0

ДОДАТОК Б1
Склад і структура посівних площ у ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Культури	2019 р.		2020 р.		2021р.		2021р. до 2019 р.	
	Га	%	га	%	га	%	(+, -)	%
Зернові та зернобобові - всього, з них:	2045	66,7	1829	67,6	1895	62,3	-150	92,7
пшениця озима	950	31,0	800	29,6	815	26,8	-135	85,8
пшениця яра	45	1,5	-	-	-	-	-45	-
жито	10	0,3	50	1,9	50	1,6	40	500,0
гречка	95	3,1	31	1,2	80	2,6	-15	84,2
кукурудза на зерно	195	6,4	175	6,5	200	6,6	5	102,6
ячмінь озимий	-	-	-	-	70	2,3	70	-
ячмінь ярий	500	16,3	578	21,4	545	17,9	45	109,0
горох	100	3,3	80	3,0	60	2,0	-40	60,0
овес	70	2,3	70	2,6	45	1,5	-25	64,3
інші зернові та зернобобові	100	3,3	45	1,7	30	1,0	-70	30,0
соняшник	75	2,5	75	2,8	120	3,9	45	160,0
соя	390	12,7	260	9,6	425	14,0	35	109,0
ріпак озимий	430	14,0	540	20,0	600	19,7	170	139,5
ріпак ярий	120	3,9	-	-	-	-	-120	-
картопля	4	0,1	2	0,1	-	-	-4	-
овочі відкритого ґрунту	1	0,03	1	0,04	1	0,03	0	100,0
Всього посівів	3065	100,0	2707	100,0	3041	100,0	-24	99,2

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

ДОДАТОК Б2

Ефективність використання земельних ресурсів у ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.	2021р. до 2019р.	
				(+, -)	%
НАТУРАЛЬНІ:					
Урожайність, ц/га: Зернових та зернобобових	43,0	34,4	53,7	10,8	125,1
Технічних:	71,7	91,5	75,9	4,3	105,9
Соняшник	27,3	25,8	23,4	-3,9	85,7
Соя	21,2	30,7	24,7	3,5	116,6
ріпак озимий	16,7	35	27,8	11,1	166,5
ріпак ярий	6,5	-	-	-6,5	-
Картоплі	99,5	72,5	-	-99,5	-
Овочів відкритого ґрунту	122	90	159	37	130,3
Вироблено на 100 га ріллі, ц зернових та зернобобових	2166,6	1552,7	2513,8	347,2	116,0
м'яса свиней	30,8	41,0	60,1	29,3	195,2
Вироблено на 100 га с.-г. угідь, ц					
Молока	617,4	581,5	615,6	-1,8	99,7
м'яса ВРХ	75,5	70,3	69,7	-5,8	92,4
Рівень розораності земель,%	93,5	93,5	92,5	92,5	98,9
ВАРТІСНІ:					
Одержано на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.: товарної продукції	668,7	651,3	916,9	248,2	137,1
чистої продукції (валового доходу)	691,0	675,2	916,9	225,9	132,7
прибутку (+), збитку (-)	131,3	23,7	219,4	88,1	167,1

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

ДОДАТОК БЗ

**Ефективність використання трудових ресурсів
у ТОВ «Агрофірма Брусилів»**

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.	2021р. до 2019 р.	
				(+, -)	%
Середньорічна чисельність працівників, чол.	327	323	307	-20	93,88
Відпрацьовано за рік 1 працівником, годин	2008	2000	2008	0	100
Відпрацьовано за рік 1 працівником, днів	251	250	251	0	100
Коефіцієнт використання трудових ресурсів	0,69	0,68	0,69	0	100
Навантаження на 1-го середньорічного працівника, га					
сільськогосподарських угідь	13,3	13,4	14,3	1,0	107,6
Ріллі	12,4	12,6	13,2	0,8	106,4
Вироблено валової продукції (в постійних цінах 2016 р.) на 1 середньорічного працівника, грн. по підприємству	181853,2	106735,5	221868,0	40014,8	122,0
у рослинництві	72741,3	42694,2	88747,2	16005,9	121,6
у тваринництві	109111,9	64041,3	133120,8	21008,9	122,4

Джерело: розрахована за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

ДОДАТОК Б4

Економічна ефективність виробництва продукції рослинництва

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.	2021р. до 2019 р.	
				(+, -)	%
Урожайність, ц/га:					
Зернових та зернобобових	43,0	34,4	53,7	10,8	125,1
Технічних:	71,7	91,5	75,9	4,3	105,9
Соняшник	27,3	25,8	23,4	-3,9	85,7
Соя	21,2	30,7	24,7	3,5	116,6
ріпак озимий	16,7	35,0	27,8	11,1	166,5
ріпак ярий	6,5	-	-	-6,5	-
Картоплі	99,5	72,5	-	-99,5	-
Овочів відкритого ґрунту	122	90	159	37,0	130,3
Отримано прибутку (+), збитку (-) від реалізації продукції рослинництва, всього тис. грн.	5133,0	1576,5	6115,3	982,3	119,1
в тому числі з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	1,2	0,4	1,4	0,2	117,9
- 1 середньорічного працівника рослинництва, грн.	40,1	11,9	47,8	7,7	119,1
Рівень рентабельності галузі, %	46,7	13,5	40,9	-5,8	-

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

ДОДАТОК Б5

Економічна ефективність виробництва продукції тваринництва у ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2019 р.	
				(+, -)	%
Продуктивність тварин:					
Середньорічний надій молока від 1 корови, кг	5146,0	4846,2	5183,8	37,9	100,7
Середньорічний приріст 1 гол. ВРХ на відгодівлі, ц	1,8	1,9	2,0	0,2	109,0
Середньорічний приріст 1 гол. свиней на відгодівлі, ц	1,0	1,3	1,6	0,6	156,0
Отримано прибутку (+), збитку (-) від реалізації продукції тваринництва, всього тис. грн.	559	-550,5	3492,7	2933,7	>у 6,2 рази
в тому числі з розрахунку на:					
- 1 га сільськогосподарських угідь, грн.	129,0	0,230	797,6	668,6	>у 6,2 рази
- 1 середньорічного працівника тваринництва, грн.	2809,0	-2752,5	19512,3	16703,3	>у 6,9 рази
Рівень рентабельності галузі, %	4,8	-3,9	27,0	22,2	>у 5,6 рази

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

ДОДАТОК Б6

Таблиця 2.2

Показники покриття витрат у ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2019 р. (+, -)
1. Коефіцієнт покриття виробничих витрат	0,7	0,8	0,9	0,1
2. Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,4	1,3	1,1	-0,3
3. Коефіцієнт покриття витрат операційної діяльності	0,8	0,8	1,0	0,2
4. Коефіцієнт окупності витрат операційної діяльності	1,3	1,2	1,1	-0,2
5. Коефіцієнт покриття адміністративних витрат	0,1	0,1	0,1	0,0
6. Коефіцієнт покриття витрат на збут	0,02	0,03	0,1	0,08
7. Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	11,1	14,1	10,9	-0,2
8. Коефіцієнт окупності витрат на збут	65,9	30,9	19,2	-46,7
9. Співвідношення адміністративних витрат і собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0,1	0,1	0,1	0,0
10. Співвідношення витрат на збут і собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0,02	0,04	0,1	0,08
11. Частка адміністративних витрат в структурі операційних витрат	0,1	0,1	0,1	0,0
12. Частка витрат на збут в структурі операційних витрат	0,02	0,03	0,05	0,03

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

ДОДАТОК Б7

**Показники рівня рентабельності господарської діяльності
у ТОВ «Агрофірма Брусилів»**

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.	2021р. до 2019 р. (+, -)
1. Валова рентабельність (прибутковість) виробничих витрат, %	36,2	28,7	9,8	-26,4
2. Коефіцієнт окупності виробничих витрат	2,8	3,5	10,2	7,4
3. Коефіцієнт окупності чистого доходу	3,8	4,5	11,2	7,4
4. Рентабельність (прибутковість) основної діяльності, %	31,8	22,7	5,0	-26,8
5. Рентабельність (прибутковість) операційної діяльності, %	30,8	22,1	4,9	-25,9
6. Рентабельність (прибутковість) іншої операційної діяльності, %	395,9	334,6	462,5	66,6
7. Рентабельність (прибутковість) звичайної діяльності, %	28,8	21,0	3,3	-25,5
8. Рентабельність (прибутковість) господарської діяльності, %	28,8	21,0	3,3	-25,5
9. Рентабельність (прибутковість) підприємства, %	28,8	21,0	3,3	-25,5
10. Валова рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг), %	26,6	22,3	8,9	-17,7
11. Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	25,0	19,0	3,5	-21,5
12. Рентабельність активів, %	3,7	3,1	0,5	-3,2
13. Рентабельність (прибутковість) виручки від операційної діяльності, %	23,6	18,1	4,6	-19,0
14. Рентабельність власного капіталу, %	3,9	3,2	0,5	-3,4

Джерело: розраховано за річними звітами ТОВ «Агрофірма Брусилів».

ДОДАТОК В

Послідовність формування стратегії зростання прибутковості
ТОВ «Агрофірма Брусилів»

ДОДАТОК В1

Процес розробки та реалізації стратегії зростання прибутку ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В2

Рис. «Дерево цілей» ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В3

**Розрахунок додаткових витрат для застосування інновацій у
молочному скотарстві ТОВ «Агрофірма Брусилів»**

Назва	Коротка характеристика	Вартість, тис. грн
Кормозмішувача Delaval - 12, тис. грн.	Оптимальне обслуговування до 500 гол ВРХ. Зменшення енергоспоживання 1,6-1,9 разів, зменшення персоналу на приготуванні кормо сумішей у 2 рази. Собівартість продукції знижується до 15%.	1100
холодильну камеру на інноваційну типу ОПП – 3М на Kryos R (Німеччина).		1300
заміни в раціоні соєвого шроту на кормову добавку Оптиген, тис. грн	скорочення витрат на корми в розмірі 3% від загальної вартості кормового раціону, вивільнення додаткових коштів за рахунок скорочення енерговитрат, т підвищує надої молока як мінімум на 12-15%,	365 (на 1 рік)
Разом	-	2765

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В4

**Динаміка обсягів реалізації молока по сортах у досліджуваних
підприємствах Бруслівського району, 2021 р.**

Показники	ТОВ «Агрофірма Брусилів»		ТОВ «Долинівське»		СВК «Зоря»	
	Обсяг, ц	Питома вага, %	Обсяг, ц	Питома вага, %	Обсяг, ц	Питома вага, %
Вищого гатунку	-	-	-	-	9487,0	70,0
I гатунку	7333,0	81,0	4943,0	62,8	3252,8	24,0
II гатунку	1720,0	19,0	2753,8	35,0	813,2	6,0
Не гатункового	-	-	172,0	2,2	-	-
Разом	9053,0	100,0	7868	100,0	13553,0	100,0

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В5

План виробництва продукції на перспективу у ТОВ «Агрофірма Брусилів»

	План виробництва молока				
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2026 р.	2027 р.
Поголів'я на початок року, гол:	275	290	300	310	325
- нетелів	30	30	30	30	30
Вибраковано корів	15	20	20	15	10
- корів	290	300	310	325	340
Середньорічне поголів'я корів, гол	283	295	305	318	333
Надій молока від 1 корову за рік, кг	4000	4100	4200	4300	4400
Валове виробництво молока, ц	11320	12095	12810	13674	14652

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В6

Прогноз обсягів реалізації молока по сортах у досліджуваних підприємствах Брусилівського району, 2021 р.

	План виробництва молока				
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2026 р.	2027 р.
Вищого гатунку	4528	4838	5124	5470	5861
I гатунку	5660	6048	6405	6837	7326
II гатунку	1132	1209	1281	1367	1465
Не гатункового	-	-	-	-	-
Разом	11320	12095	12810	13674	14652

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В7

Розрахунок додатково отриманих коштів підприємством за підвищення якості молока ТОВ «Агрофірма Брусилів» на 2023 р.

Види молока за гатунками	Ціна реалізації 1 ц молока, грн	Фактично реалізовано за 2021 р.	Отримано виручки від реалізації у 2021 р., тис.грн	Недоотримано виручки від реалізації, тис.грн	План реалізації на 2023 р., ц	План виручки від реалізації у 2023 р., тис.грн	Додатково отримані кошти
Вищого гатунку	1200	-	-		4075	4890,0	4890,0
I гатунку	1000	7333,0	7333,0	1466,0	5094	5094,0	-2239,0
II гатунку	710,0	1720,0	1220,9	842,8	1019	723,5	-497,4
Не гатункового	520	-	-	-	-		
Разом	-	9053,0	8553,9	2308,8	10188	10707,5	2153,6

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В8
Пропоновані ставки нарахування доплат працівникам
ТОВ «Агрофірма Брусилів» залежно від якості виконаних робіт

Середньорічна кількість балів виконаних робіт	Ставка нарахування премій
100	У розмірі основної ставки заробітної плати
90	80 % основної ставки
80	60% основної ставки
70	50% основної ставки
Менше 70	Не нараховується

Джерело: власні дослідження.

ДОДАТОК В9
Прогноз прибутку ТОВ «Агрофірма Брусилів»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021р.	План 2023 р.	План 2023р. до 2021 р.	
					(+,-)	%
Отримано прибутку (+), збитку (-), всього, тис. грн.	5692	1026	9608	10537,2	929,2	109,7
Отримано прибутку (+), збитку (-) від реалізації продукції рослинництва, всього тис. грн.	5133,0	1576,5	6115,3	4274,9	-1840,4	70,0
Отримано прибутку (+), збитку (-) від реалізації продукції тваринництва, всього тис. грн.	559	-550,5	3492,7	6262,3	2769,6	179,3

Джерело: власні дослідження.